PROTECȚIA INTERNAȚIONALĂ A DREPTURILOR COPILULUI

Ana CERETEU

CZU: 341.231.14 cereteuanna98@gmail.com

The topical issue of children's rights in the contemporary era enjoys a general recognition, its approach involving thinking about a wide range of issues and political, economic and cultural implications. The fragile and vulnerable nature of the child has led to the need to establish and regulate special measures to assist and protect him, as well as bodies through which he could exercise his rights without being harmed in any way.

Istoria a demonstrat că de-a lungul timpului copiii s-au confruntat cu numeroase amenințări și lipsă de oportunități pentru accesul la educație, sistemul de sănătate și asistență socială, aceștia fiind victime ale muncii silite, violenței, abuzului sexual, bolilor și conflictelor armate și, în egală măsură, expuși la discriminare, marginalizare și excludere.

Proiectarea unor norme internaţionale ce legiferează cooperarea dintre state în domeniul protecţiei drepturilor copilului a condiţionat cristalizarea unei instituţii juridice internaţionale distincte: protecţia internaţională a drepturilor copilului, care se materializează printr-o totalitate de norme, subinstituţii şi proceduri internaţionale ce asigură protecţie în domeniul drepturilor copilului prin elaborarea de standarde internaţionale şi mecanisme speciale de protecţie şi garantare a acestor drepturi [1, p. 32].

La începutul secolului XX, poziția copiilor a atras atenţia comunităţii internaţionale, aceasta impunând elaborarea unor Declaraţii privind drepturile copilului de către Liga Naţiunilor (1924) şi Organizația Națiunilor Unite (1959), situație ce deriva din necesitatea copilului de a beneficia de grijă și asistenţă specială. În acest sens, ca instituţie separată şi actuală a sistemului de protecţie internaţională a drepturilor omului, protecţia internaţională a drepturilor copilului s-a conturat abia după cel de-al Doilea Război Mondial prin crearea Organizației Națiunilor Unite. Prin intermediul redefinirii atenției față de domeniul drepturilor omului, în particular ale copilului, organizația a contribuit la crearea unui sistem juridic autentic și de vocaţie universală – Sistemul Naţiunilor Unite de protecţie a drepturilor omului.

Convenția Organizației Națiunilor Unite privind drepturile copilului [2], în continuare Convenția, adoptată de Adunarea Generală a ONU la 20 noiembrie 1989, a schimbat felul în care copiii necesită a fi abordați, textul acesteia tratându-i, în continuare ca titulari de drepturi, beneficiari ai unor drepturi și membri activi ai comunităților locale și ai societății în ansamblul ei. Având în vedere că întregul text al Convenției este în sine un mecanism universal care obligă în temeiul articolului 4 ca statele părţi să se angajeze în luarea tuturor măsurilor legislative, administrative şi de orice altă natură necesare în vederea punerii în aplicare a drepturilor recunoscute, principiilor directoare care conferă o dimensiune etică și ideologică și care ulterior, sunt desfășurate în categorii de drepturi și subdrepturi: Nediscriminarea, art. 2 al Convenției; Interesul superior al copilului, art. 3 al Convenției; Dreptul la supraviețuire și dezvoltare, art. 6 al Convenției; Respectarea opiniei copilului, art. 12 al Convenției.

În contextul Convenției, interacțiunea dintre articolele 3 și 12 este unul dintre cele mai interesante aspecte. Art. 12 prevede că copilul care este capabil să își formeze o opinie cu privire la chestiuni care îl afectează sau are dreptul să își exprime liber opinia și că opiniei copilului ar trebui să i se acorde o pondere cuvenită în conformitate cu vârsta și maturitatea acestuia, pe când art. 3 obligă la luarea în calcul a interesului superior al copilului drept o considerație primordială în toate deciziile care îl privesc.

La 25 septembrie 2015, la Summit-ul privind Dezvoltarea Durabilă, 193 de state membre ONU au adoptat Agenda 2030 de Dezvoltare Durabilă care cuprinde 17 Obiective de Dezvoltare Durabilă [3]. În contextul în care copiii sunt locuitori ai planetei, este evidentă repercusiunea tuturor obiectivelor asupra creșterii și dezvoltării acestora și, în egală măsură, implicațiile asupra realizării drepturilor lor. Astfel, aceste prevederi reprezintă o dovadă a faptului că principiile de protecție atât a drepturilor omului, cât și a drepturilor copilului pot fi privite din perspectiva viitorului. Acestea constituie, în egală măsură, o garanție a faptului că și în viitor se va asigura reglementarea bazată pe principiile deja existente.

Protecţia efectivă a drepturilor copiilor este o condiţie definitorie a tuturor proceselor legale dintr-o societate democrată, în care suprema-

ţia legii veghează asupra prevenirii oricăror atingeri aduse drepturilor şi libertăţilor fundamentale ale omului. În acest sens, principiile enunțate anterior necesită a fi respectate, inclusiv înainte de procedurile judiciare, cât și pe parcurs, dar și ulterior încheierii acestora. Analizând instrumentele internaționale ce conțin prevederi referitor la procedurile în cauzele privind minorii, am constatat că acest termen se referă exclusiv la copiii suspectaţi sau acuzaţi de comiterea unei infracţiuni, precum și la copiii victime sau martori ai unor infracțiuni. Însă considerăm că copilul poate apărea în diferite ipostaze în fața unei instanțe, inclusiv în cea care se impune independent de voința lui, însă care urmărește interesul superior al acestuia.

În contextul participării copilului având unul din statute în fața unei instanțe, pentru acesta se impune o justiție accesibilă, adecvată vârstei, rapidă, diligentă, adaptată la nevoile lui și concentrată pe drepturile acestuia, inclusiv dreptul la un proces echitabil, dreptul de a participa la proceduri și de a le înțelege, dreptul la viață privată și la viața de familie, precum și dreptul la integritate și demnitate [4].

CEDO [5] în aceeași măsură impune în sarcina statelor obligații pozitive de garantare copiilor a exercitării efective a dreptului lor la respectarea vieții de familie, cu considerarea de către autoritățile judiciare și administrative a interesului superior al copilului în orice decizie legată de dreptul acestuia la respectarea vieții sale de familie. Dreptul copilului la respectarea vieții de familie include o serie de drepturi compuse, cum ar fi: dreptul copilului de a fi îngrijit de părinții săi; dreptul de a întreține relații personale cu ambii părinți; dreptul de a nu fi separat de părinți cu excepția cazului în care acest lucru este în interesul superior al copilului; precum și dreptul la reîntregirea familiei [6, p. 75].

Jurisprudența Curții Europene a Drepturilor Omului reflectă continuu necesitatea de a trata dreptul copilului la respectarea vieții private și de familie prin intermediul drepturilor ce-l compun. Astfel Curtea acordă importanță examinării diferențiate a dreptului părinților la viața privată și de familie și, în egală măsură, pe cel al copiilor, întrucât aceasta trebuie să aibă loc separat în unele cazuri. CtEDO examinând cauze diverse și specifice unice față de altele în care se invocă încălcarea acestui drept, a punctat o dată în plus obligativitatea impusă

statelor în temeiul art. 8 al Convenției, de a acționa cu diligență excepțională în cazurile ce privesc dreptul familiei, și mai cu seamă în cauzele privind minorii.

Drept finalitate logică a abordării ştiinţifice realizate, am considerat necesar a înainta următoarele două recomandări care ar putea contribui la garantarea deplină a protecției drepturilor copilului, precum și la apariția pe viitor a mai multor inițiative de cercetare și investigare a acestei insituții: Elaborarea unui instrument internațional uniform, cu explicațiile de rigoare, care să delimiteze statutul potențial al copilului în procedurile judiciare și reevaluarea politicilor naționale din domeniul asigurării protecției drepturilor copilului, implicit cu abordarea principiului de asigurare a drepturilor viitoarelor generații ca unul fundamental în acest sens.

Referințe:

1. CIUGUREANU-MIHĂILUȚĂ, C. Evoluția istorică a instituției protecției internaționale a drepturilor copilului. În: *Revista Națională de Drept*, 2009, nr.3, pp. 32-36.
2. Convenţia cu privire la drepturile copilului din 29.11.1989. În: *Tratate Internaţionale,* vol. 1, p. 51. În vigoare pentru Republica Moldova din 25.02.1993.
3. Rezoluția Adunării Generale a Națiunilor Unite, 25.09.2015 (A/70/L.1). În: *Agenda 2030 de Dezvoltare Durabilă*.
4. Orientările Comitetului de Miniștri al Consiliului Europei privind justiția în interesul copilului, 17.11.2010.
5. Convenția pentru Apărarea Drepturilor Omului și a Libertăților Fundamentale, Consiliul Europei 04.11.1950. *În: Tratate Internaţionale,* vol. 1, p. 341. În vigoare pentru Republica Moldova din 12.09.1997.
6. Agenția pentru Drepturi Fundamentale a Uniunii Europene și Consiliul Europei. *Manual de drept european privind drepturile copilului*, 2015, pp. 75-77. ISBN 9789287198990

Recomandat
Violeta COJOCARU, dr. hab., prof. univ.